

**TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS**

VOLUME 7 / 2024

LABOR ECONOMICS

MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

ilmiy elektron jurnali

**LABOR ECONOMICS AND
HUMAN CAPITAL**

scientific electronic journal

2025-yil 3-son

Volume 4, Issue 3, 2025

**MEHNAT IQTISODIYOTI
VA INSON KAPITALI**
ISSN: 3030-3117

LABORECONOMICS.UZ

MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

№ 3-2025

**ЭКОНОМИКА ТРУДА И ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ
КАПИТАЛ**

LABOR ECONOMICS AND HUMAN CAPITAL

“Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali” ilmiy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 328/3-sonli qarori bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: “Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali” ilmiy maktabi.

Tahririyat manzili:

100066, Toshkent shahri, Islom Karimov ko'chasi,
49 uy

Elektron manzil: ilmiymaktab@gmail.com

Jurnal web-sayti: www.laboreconomics.uz

Bog'lanish uchun telefonlar:

+998998818698

Tahririyat Kengashi raisi:**(Chairman of the Editorial Board)**

Abduraxmanov Qalandar Xodjayevich, O'zFA akademigi

Tahririyat Kengashi a'zolari:**(Members of the Editorial Board)**

Sharipov Kongratboy Avezimbetovich, t.f.d., prof.
Yusupov Axmadbek Tadjiyevich, i.f.d., prof.
Raifkov Kudratilla Mirsagatovich, i.f.d., prof.
Xalmuradov Rustam Ibragimovich, i.f.d., prof.
Umurzakov Baxodir Xamidovich, i.f.d., prof.
Nazarov Sharofiddin Xakimovich, i.f.d., prof.
Jumayev Nodir Xasiyatovich, i.f.d., prof.
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof.
Zokirova Nodira Kalandarovna, i.f.d., prof.
Xudoyberdiyev Zayniddin Yavkachevich, i.f.d., prof.
Muxiddinov Erkin Madorbekovich, i.f.f.d., (PhD)
Xolmuxammedov Muhsinjon Murodullayevich, i.f.n., dots.
G'oyipnazarov Sanjar Baxodirovich, i.f.d., prof.
Irmatova Aziza Baxramovna, i.f.d., prof.
Shakarov Zafar Gafarovich, i.f.f.d., (PhD)

Jamoatchilik Kengashi a'zolari:**(Community Council members)**

Bred Bodenxauzen (AQSh)
Jon Ankor (Buyuk Britaniya)
Odegov Yuriy Gennadevich (Rossiya Federatsiyasi)
Xeynz Miller (AQSh)
Sung Dong Ki (Koreya Respublikasi)
Masato Xivatari (Yaponiya)
Gerxard Feldmayer (Germaniya)
Eko Shri Margianti (Indoneziya)
Ahmed Mohamed Aziz Ismoil (Misr)
Rohana Ngah (Malayziya)
Sharifah Zanniyerah (Malayziya)
Teguh Dartanto (Indoneziya)
Nur Azlinna (Saudiya Arabistoni)
Muhammed Xoliq (Pokiston)
Alisher Dedaxonov (Toshkent)

Mas'ul muharrir (Editor-in-Chief): G'oyipnazarov Sanjar Baxodirovich

Ijrochi muharrir (Executive Editor): Iskandarova Dilafruz Ikrom qizi

Veb-administrator (Web admin): Musayev Xurshid Sharifjonovich

MUNDARIJA (CONTENTS)

MEHNAT BOZORI VA MEHNAT MUNOSABATLARI

A.J.Anvarxonov	<i>The role of special economic zones in job creation</i>	5-12
F.B.Batirov	<i>Dunyo istiqbolli tajribalarini qo'llash orqali bandlikni ta'minlash</i>	13-22
T.M.Bobojonov	<i>Yashil iqtisodiyot sharoitida ish bilan bandlik imkoniyatlarini kengaytirishda sun'iy intellektning roli</i>	23-37
F.A.Ibragimova D.I.Iskandarova	<i>Tadbirkorlik faoliyatida marketing strategiyalarining mehnat unumdorligiga ta'siri</i>	38-45
A.A.Nizametdinov	<i>Mahallalarda aholini o'zini o'zi band qilishni baholash omillari</i>	46-56

INSON KAPITALI

M.O.Hamrokulov	<i>From workforce to human capital: the future of management</i>	57-63
Y.X.Turdiyeva	<i>Особенности развития государственно частного партнёрства в системе дошкольного образования республики Узбекистан</i>	64-68

INSON TARAQQIYOTI

N.S.Qayumova	<i>Cultural and socio-economic drivers of informal social protection systems in Uzbekistan</i>	69-80
D.I.Iskandarova	<i>O'zbekistonda aholi turmush farovonligini yaxshilash va daromadlarni oshirishda tadbirkorlikni rivojlantirishning ahamiyati</i>	81-88

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH

S.P.Qurbonov	<i>“Kambag'allik qopqoni” faolligi va uni unumli bandlik tamoyillari asosida so'ndirish imkoniyatlari</i>	89-104
--------------	---	--------

INSON RESURLARINI BOSHQARISH

I.A.Imomov D.X.Umirova	<i>Improving the system of human resource capacity management in higher education institutions: evidence from Uzbekistan</i>	105-121
M.G.Umarxodjayeva N.R.Omanova	<i>Tashkilotlarning ichki va tashqi muhitini baholash</i>	122-131

M.G.Tuychiyeva	<i>Современные тенденции и вызовы в банковском риск-менеджменте</i>	132-141
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH		
A.A.Abduqahorov	<i>Kichik va o'rta biznes subyektlari eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish yo'nalishlari</i>	142-151
Z.T.Amirov	<i>Sanoat mahsulotlari tayyorlash jarayoniga xos xususiyatlar</i>	152-160
I.S.Foziljonov	<i>O'zbekistonda faoliyat yurituvchi korxonalarda pul oqimlari samaradorligini baholash amaliyoti</i>	161-168
Ch.A.Jabborova	<i>Aksiyadorlik jamiyatlarida soliq majburiyatlari hisobi...</i>	169-175
S.R.Safayeva	<i>Environmental sustainability in tourism: perspectives for Uzbekistan</i>	176-185
S.R.Yakubov	<i>Yakka tartibdagi tadbirkorlar faoliyatini soliqqa tortish mexanizmining rivojlanish bosqichlari</i>	186-198
GENDER TENGLIGI		
Sh.Q.Xoliyorova	<i>Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida xotin-qizlar barqaror ish bilan bandligini oshirishning istiqbolli yo'nalishlari</i>	199-208

MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

ISSN: 3030-3117

<https://laboreconomics.uz/>

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA SOLIQ MAJBURIYATLARI HISOBI

Jabbarova Charos Aminovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Byudjet hisobi va g'aznachilik kafedrası katta o'qituvchisi, PhD

e-mail: ch.jabbarova@tsue.uz

DOI: https://doi.org/10.55439/LEHC/vol2_iss1/a204

Annotatsiya. Mazkur maqolada aksiyadorlik jamiyatlarida majburiyatlarning tasniflanishi, ularni muddati, turlari bo'yicha hisobga olish va hisobotlarda aks ettirish tartibi o'rganilgan. 12-sonli moliyaviy hisobotning xalqaro standartiga ko'ra kechiktirilgan soliq majburiyatlari hisobda aks ettirilishi bilan bog'liq amaldagi muammolar va ushbu muammoni yechimiga qaratilgan takliflar berilgan. Shuningdek, investorlarning qarorlari uchun ahamiyatli va moliyaviy holatni ifodalovchi ko'rsatkichlarning o'zgarishiga ta'siri bo'lganda joriy majburiyatlar tarkibini alohida satrda ko'rsatish bo'yicha tegishli takliflar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: Majburiyat, joriy majburiyatlar, soliq majburiyatlari, kechiktirilgan soliq majburiyatlari, uzoq muddatli majburiyatning joriy qismi.

УЧЕТ НАЛОГОВЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ

Джаббарова Чарос Аминовна

Ташкентский государственный экономический университет

Старший преподаватель кафедры бюджетного учета и
казначейства, PhD

Аннотация. В данной статье изучена классификация обязательств в акционерных обществах, а также порядок их учета и отражения в отчетности по срокам и видам. В соответствии с Международным стандартом финансовой отчетности №12 рассмотрены существующие проблемы, связанные с отражением отложенных налоговых обязательств в бухгалтерском учете, и предложены пути их решения. Кроме того, сформулированы соответствующие предложения по отдельному отображению текущих обязательств в отчетности, если они оказывают влияние на показатели, характеризующие финансовое состояние компании и имеют значение для принятия решений инвесторами.

Ключевые слова: Обязательство, текущие обязательства, налоговые обязательства, налагаемое обязательство, отложенные налоговые обязательства, текущая часть долгосрочных обязательств.

ACCOUNTING OF TAX OBLIGATIONS IN JOINT-STOCK COMPANIES

Jabbarova Charos Aminovna

Tashkent State University of Economics

Senior Lecturer, Department of Budget Accounting and Treasury, PhD

Abstract. This article explores the classification of liabilities in joint-stock companies, as well as the procedures for accounting and reporting them based on their

duration and types. In accordance with International Financial Reporting Standard (IFRS) No. 12, the article examines existing issues related to the recognition of deferred tax liabilities in accounting and offers proposals aimed at resolving these challenges. Additionally, relevant suggestions are made for presenting current liabilities in a separate line in financial statements when they significantly affect indicators that reflect the financial condition of the company and are important for investor decision-making.

Key words: Liability, current liabilities, tax liabilities, deferred tax liabilities, current part of long-term liabilities.

Kirish

Moliya-xo'jalik faoliyatida hisob tizimi muhim ahamiyatga ega bo'lib, u aksiyadorlik jamiyatlarining xo'jalik operatsiyalarini aniq va tizimli ravishda qayd etish, ularga oid axborotlarni turlari bo'yicha tasniflash, umumlashtirish hamda qayta ishlash orqali moliyaviy hisobot shaklida manfaatdor tomonlarga taqdim etishni ta'minlaydi. Bu tizim orqali shakllantirilgan hisobotlar jamiyatning moliyaviy holati va faoliyat natijalarini obyektiv ravishda aks ettiradi.

Moliyaviy hisobotlar faqatgina ichki boshqaruv uchun emas, balki tashqi manfaatdor shaxslar — investorlar, kreditorlar, davlat organlari va boshqa iqtisodiy subyektlar uchun ham muhim axborot manbai hisoblanadi. Ushbu hisobotlar asosida investisiya kiritish, kredit ajratish, hamkorlikni yo'lga qo'yish kabi strategik qarorlar qabul qilinadi. Shu sababli, hisobotlardagi ma'lumotlar to'liq, ishonchli va taqqoslanadigan bo'lishi shart. Ayniqsa, soliq majburiyatlarini hisobga olish juda muhim hisoblanadi, chunki u nafaqat davlat bilan munosabatlarni tartibga soladi, balki jamiyatning moliyaviy barqarorligi va qonuniy faoliyatini ta'minlashda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Milliy hisob tizimida xalqaro moliyaviy hisobot standartlarining (MHXS) joriy etilishi mazkur sohadagi hisobotlarni global talablarga muvofiq ravishda takomillashtirishga xizmat qiladi. Bu esa, aksiyadorlik jamiyatlarining hisobotlari xalqaro investorlar va moliya institutlari uchun ham tushunarli va ishonchli bo'lishini ta'minlaydi. Shu tariqa, milliy iqtisodiyotning ochiqligi va investisiyaviy jozibadorligi oshadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi

Iqtisodiyotning turli tarmoqlarida faoliyat yurituvchi xo'jalik subyektlarida majburiyatlar hisobining nazariy, uslubiy va amaliy jihatlarini o'rganish doimo iqtisodchi olimlarning diqqat markazida bo'lib kelgan. Jumladan, mazkur masalaning nazariy, uslubiy va amaliy jihatlarini xorijlik olimlardan X.Anderson, B.Nidlz, D.Kolduell, T.Drujilovskaya, J.Kommons, D.Lugovskiy, Yu.Abrosimova, O.Plotnikova, M.Pyatov va boshqalar tomonidan tadqiq qilingan³⁰.

³⁰Андерсон Х., Нидлз Б., Колдуэлл Д (2002). Принципы бухгалтерского учета. / пер.с англ. А.В.Чмеля, Д.Н.Исламгулова под. ред. проф. Я.В.Соколова. – М.: Финансы и статистика, – 495 с.; Дружиловская Т.Ю. Учет обязательств организаций: проблемы и пути решения // Бухгалтерский учет в издательстве и полиграфии. 2016. – 341 с.; Коммонс Ж.Р. Правовые основания капитализма. Нью-Йорк 1924 г. – 385 с.; Луговский Д.В., Абросимова Ю.А. Финансовые обязательства как элемент финансовой отчетности: вопросы классификации и оценки // Международный бухгалтерский учет. 2014. – 115 с.; Плотникова О.В. Теория

Mamlakatimiz iqtisodchi olimlari A.Ibragimov va A.Karimovlar ishlab chiqarish korxonalarida majburiyatlar hisobi, S.Tashnazarov va N.Rizayevlar moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida majburiyatlar hisobi, B.Isroilov, Z.Qurbanov va K.Hotamovlar soliq majburiyatlar hisobi bo'yicha tadqiq qilganlar³¹.

A.Tuychiyevning ilmiy ishlarida asosan, majburiyatlar buxgalteriya hisobi va tahlilining nazariy metodologik muammolari tadqiq qilingan va xulosalar shakllantirilgan. F.Ochilov majburiyatlarning yuzaga kelishi, tan olish mezonlari va ularni buxgalteriya hisobida aks ettirish masalalarini o'rgangan holda majburiyatlarni baholash nuqtai nazaridan xalqaro tajribaga asoslanib, ularni aniq va noaniq majburiyatlarga ajratishni taklif etgan.

Buxgalteriya hisobi amaliyotida majburiyatlar hisobini tashkil qilish moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish davrida axborotni aniq, shaffof va ishonchli ta'minlanishiga to'liq erishilmaganligi, jumladan, majburiyatlar hisobini yuritish yuzasidan mavjud muammoning ayrim jihatlariga buxgalteriya hisobining xalqaro standartlariga asoslangan holda hal etish bilan bog'liq masalalar bo'yicha chuqur ilmiy tadqiqotlar olib borilmaganligi mazkur mavzuda ilmiy ish olib borishni taqozo etadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolada majburiyatlar, jumladan, aksiyadorlik jamiyatining joriy va uzoq muddatli majburiyatlarini hisob va hisobotda aks ettirilishini o'rganishda ilmiy abstraksiya, monografik kuzatish, taqqoslash kabi usullardan foydalanilib, xulosalar shakllantirilgan.

Tahlil va natijalar

Yuqoridagi mualliflarning tadqiqotlari muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga egaligini ta'kidlagan xolda, yangi O'zbekiston iqtisodiyotida faoliyat turlari va ulardagi xo'jalik jarayonlarining zamonaviy tus olishi sharoitida majburiyatlar turlari bo'yicha hisob yuritishni soddalashtirish bo'yicha qilinishi lozim bo'lgan ishlar xamon dolzarbligini yo'qotmagan deb hisoblaymiz. Jumladan, ayrim aksiyadorlik jamiyatlari hisobot ma'lumotlaridan korxonaning soliq majburiyatlari to'g'risida aniq, to'liq va ishonchli axborotni olish imkonsiz. Korxona hisobotiga tushuntirishda esa, soliq majburiyatlarida mazkur keskin o'zgarishlar to'g'risida axborot yoki izoh taqdim etilmagan.

обязательств в бухгалтерском учете. Бухгалтерский учет и статистика. 2013. – 135 с.; Пятов М.Л. Проблемы бухгалтерского учета обязательств. Автореферат дис. док. экон. наук. 2003. – 38 с.

³¹Ибрагимов А.К. Ишлаб чиқариш харажатлари ҳисоби, аудити ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари таннархини аниқлашни такомиллаштириш. Иқт.фан.док. дис. ...автореф. – Тошкент, 2002. – 42 б.; Исроилов Б.И. Солиқлар ҳисоби ва таҳлили: муаммолар ва уларнинг ечимлари. - Т.: «Ўзбекистон», 2006. – 272 б.; Каримов А.А. Корпоратив бошқарув тизимида бухгалтерия ҳисоби ва аудит. Монография. – Тошкент: IQTISOD-MOLIYA, 2008. – 152 б.; Ташназаров С.Н., Ташназарова Д.С. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари. – Самарқанд: СамИСИ, 2018. – 421 б.; Туйчиев А.Ж. Мажбуриятлар ҳисоби ва таҳлилининг назарий-методологик муаммолари. Монография. – Т.: ТДИУ, 2010. – 272 б.; Курбанов З.Н. Солиқ ҳисоби ва аудитининг назарий ва методологик асослари. Иқт.фан.док. дис. ...автореф. – Тошкент, 2011. – 26 б.; Ҳотамов К.Р. Билвосита солиқлар ҳисоби ва таҳлилини такомиллаштириш. Монография. Тошкент, 2016. – 210 б.; Очилов Ф.Ш. Мажбуриятлар ҳисоби ва аудитини такомиллаштириш. И.ф.ф.д. (PhD) илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. автореф. -Т.:2022. – 26.

Urganch yog'-moy aksiyadorlik jamiyati hisobotlarini o'rganar ekanmiz, ma'lumotlaridan ko'rdikki, 2020-2024 yillarda kechiktirilgan soliq majburiyatlarining uzoq muddatli qismi va joriy soliq qarzi joriy majburiyatlar tarkibida hisobga olingan (1-jadval).

1-jadval

Urganch yog'-moy aksiyadorlik jamiyatida majburiyatlarni hisobotda aks ettirilishi (2020-2024 yillar, ming so'mda)³²

t/r	Ko'rsatkichlar	2020	2021	2022	2023	2024
1.	Uzoq muddatli majburiyatlar	0	0	5 046 853	0	0
1.1.	Kredit va qarzlari	0	0	5 046 853	0	0
2.	Joriy majburiyatlar	53036522	86863273	80173887	16843156	14520953
2.1.	Kredit va qarz	29500000	28000000	39444444	4069529	3840387
2.2.	Kechiktirilgan majburiyatlar	429403	332872	305983	1234104	1566005
2.3.	Olingan avanslar	10949279	17355383	2166549	696891	33073
2.4.	Soliq majburiyatlari	984587	3253148	826203	2386980	4087447
2.5.	Boshqa majburiyatlar	327542	2595378	26088830	3114509	1530185
Jami majburiyatlar		53036522	86863273	85220740	16843156	14520953

Hisobot ma'lumotlaridan ko'rishimiz mumkinki, kechiktirilgan majburiyatlar – bu kechiktirilgan soliq majburiyatlaridir. Aslida, 12-sonli moliyaviy hisobotning xalqaro standartiga ko'ra, kechiktirilgan soliq majburiyatlari uzoq muddatli majburiyat sifatida hisobga olinishi kerak. Albatta, bunday hisob ham munozarali. Umuman olganda, hisobot ma'lumotlaridan korxonaning soliq majburiyatlari to'g'risida aniq, to'liq va ishonchli axborotni olish imkonsiz. Korxona hisobotiga tushuntirishda esa, soliq majburiyatlarida mazkur keskin o'zgarishlar to'g'risida axborot yoki izoh taqdim etilmagan.

Boshqa bir aynan shu sohada faoliyat olib boradigan aksiyadorlik jamiyati, ya'ni, Kattaqo'rg'on yog'-moy aksiyadorlik jamiyati hisobotini ko'radigan bo'lsak, unda ham soliq majburiyatlari joriy va qisqa muddatli kechiktirilgan majburiyat sifatida keltirilgan (2-jadval).

³²Urganch ёф-мой АЖнинг расмий эълон қилинган ҳисоботи асосида муаллиф томонидан шакллантирилган.

2-jadval

Kattaqo'rg'on yog'-moy aksiyadorlik jamiyatida majburiyatlarni hisobotda aks ettirilishi (2020-2024 yillar, ming so'mda)³³

t/r	Ko'rsatkichlar	2020	2021	2022	2023	2024
1.	Uzoq muddatli majburiyatlar	1396901	1444999	1 496 705	1 645 144	1 645 144
1.1.	Uzoq muddatli qarzlar	1396901	1444999	1 496 705	1 645 144	1 645 144
2.	Joriy majburiyatlar	42023108	18544904	23 203 261	21 413 030	24679313
2.1.	Kredit va qarzlar	32452 008	13 013 733	0	0	0
2.2.	Olingan avanslar	1 664 225	197 304	141 893	142 949	81 409
2.3.	Joriy soliq majburiyatlari	498386	495112	2013292	897309	2543385
2.4.	Ta'sisichilarga qarz	1 116 519	1 026 329	962 569	962 569	727064
2.5.	Xodimlarga to'lanadigan to'lovlar	851 659	1 153 944	3 411 802	3 126 260	4944470
2.6.	Boshqa joriy majburiyatlar	424657	769570	14 749 693	14 608 045	14634535
Jami majburiyatlar		43420009	19989903	24 699 966	23 058 174	26324457

Kattaqo'rg'on yog'-moy AJ ma'lumotlarini tahlil qilar ekanmiz, majburiyatlarga oid samarali qarorlar qabul qilishga kerak bo'ladigan axborotga e'tibor qaratdik. Ya'ni, majburiyatlarning tarkibi aniq ifodalanmagan holat mavjud. 2022-2024 yillarda boshqa joriy majburiyatlar jami joriy majburiyatlarning 55-63 foizni tashkil etgan. Bu esa, boshqa majburiyatlar tarkibini aniqlashtirish, hisob va hisobotda tarkibi bo'yicha aks ettirish zaruriyatini keltirib chiqaradi. Chunki, majburiyatlarning katta qismi tarkiban aniq ifodalanmasligi majburiyatlarga doir iqtisodiy boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkoniyatini cheklaydi.

O'rganishlar asosida investorlarning qarorlari uchun ahamiyatliligi va moliyaviy holatni ifodalovchi ko'rsatkichlarning o'zgarishiga 0,5 foizdan yuqori ta'siri bo'lganda joriy majburiyatlar tarkibini alohida satrda ko'rsatish taklif etildi.

Urganch yog'-moy aksiyadorlik jamiyatining moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida shakllantirilgan moliyaviy hisobot ma'lumotlaridan ko'rishimiz mumkinki, boshqa uzoq muddatli moliyaviy majburiyatlarning 2021 va 2022 yillarda bir xil summada ekanligi

³³Каттақўрғон ёғ-мой акциядорлик жамиятининг расмий эълон қилинган ҳисоботи асосида муаллиф томонидан шакллантирилган.

tushunarsiz. Chunki, uzoq muddatli qarzlar yillar kesimida joriy majburiyatlarga o'tkazilgan holda so'ndirilishi yoki umuman olganda o'zgarishga ega bo'lishi kerak edi.

Shu bilan birga soliq majburiyatlari ikki qismga bo'lib ko'rsatilgan bo'lib, 2022 yilda foyda solig'i ko'rsatilmagan, ya'ni, nol so'mga teng bo'lsa, 2021 yilda esa, foyda solig'i summasi 987,8 million so'mni tashkil etgan. Mos davrda esa, boshqa soliqlar summasi bir milliard bir yuz ikki million so'mdan 286 million so'mgacha kamaygan³⁴. Albatta, bunday keskin o'zgarishlar moliyaviy hisobot uchun ahamiyatli bo'lib, investorlardan qo'shimcha ma'lumotlardan foydalanish orqali boshqaruv qarorlarini qabul qilish zaruriyatini keltirib chiqaradi.

Urganch yog'-moy aksiyadorlik jamiyatining moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida shakllantirilgan moliyaviy hisobot ma'lumotlaridan ko'rishimiz mumkinki ko'rishimiz mumkinki, hisobotlar moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida shakllantirilgan va auditorlik tekshiruvlari asosida e'lon qilingan bo'lsada, soliq majburiyatlari to'g'risida yetarli ma'lumot berilmagan. Yillar davomida taqqoslash imkoniyati ham mavjud emas. Jumladan, 2019 yilda uzoq muddatli majburiyatlarning tarkibida 196 million kechiktirilgan soliq majburiyatlari ko'rsatilgan bo'lsada, 2020-2022 yillarda bu to'g'risida umuman ma'lumotlar keltirilmagan. Bu yerda kechiktirilgan soliq majburiyatlari 2019 yil uchun ham aslida joriy majburiyatlar tarkibida joriy soliq majburiyati sifatida aks ettirilishi lozim edi degan xulosaga kelish mumkin. Chunki, keyingi yillarda kechiktirilgan soliq majburiyatining yo'qligi 2019 yil yakunlariga ko'ra bu soliqning joriy soliq ekanligini ko'rsatadi.

Shu bilan birga 2021 va 2022 yildagi moliyaviy hisobotda esa, foyda solig'i majburiyatlarida xuddi shunday noaniqlik mavjud. Ya'ni, 2021 yilda bir milliardga yaqin foyda solig'i summasi bo'lib, 2022 yilda bu ko'rsatkich nolga tenglashgan. Boshqa soliqlar bo'yicha majburiyatlar esa, 3 barobar atrofida kamaygan. Bir vaqtning o'zida 2020 va 2021 yillardagi jami soliq majburiyatlari orasida ham keskin farq mavjud bo'lib, 2020 yilda jami joriy soliq majburiyati 984587 ming so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2021 yilda esa, 2090298 ming so'mni tashkil etgan. 2019-2020 yillarda faqatgina joriy soliq qarzi deb nomlangan bo'lsa, 2021-2022 yillarda foyda solig'i alohida boshqa soliqlar alohida majburiyat qatorida ko'rsatilgan.

Xulosa

O'rganishlar asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

Ikkala korxona, ya'ni Urganch yog'-moy hamda Kattaqo'rg'on yog'-moy aksiyadorlik jamiyatlari hisobotlarini ko'rар ekanmiz, Urganch yog'-moy aksiyadorlik jamiyatida e'lon qilgan hisoboti orqali soliq majburiyatlari, jumladan, kechiktirilgan soliq majburiyatlari to'g'risidagi ma'lumotlar

³⁴Urganch ёғ-мой акциядорлик жамиятининг МҲХС асосида тузилган молиявий ҳисобот маълумотлари.

keltirilgan bo'lsada, yillar davomida hisobot taqqoslash imkonini berishi uchun bir tizimga, taqqoslanadigan davr uchun ko'rsatkichlar yaxlitligiga erishilmagan. Hisobot har qanday standartlar asosida, xoh milliy xoh xalqaro standartlar bo'lsin, tuzilgan moliyaviy hisobot tashqi foydalanuvchilar uchun qandaydir qarorlar, jumladan, investisiyaviy yoki boshqaruv qarorlari chiqarishi uchun yetarli taqqoslanadigan davrga va taqqoslanadigan ko'rsatkichlarga ega bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Isroilov B.I. (2006) Soliqlar hisobi va tahlili: muammolar va ularning yechimlari. - T.: «O'zbekiston».- 272 b.
2. Hotamov K.R. (2016) Bilvosita soliqlar hisobi va tahlilini takomillashtirish. Monografiya. Toshkent.
3. Ochilov F.Sh. (2022) Majburiyatlar hisobi va auditini takomillashtirish. Dissertasiya aftoreferati. Toshkent.

Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali

+998 71 239 28 13

Tashkent, Uzbekistan

ilmiymaktab@gmail.com

www.laboreconomics.uz